

Hvor er bøgerne til de følsomme drenge?

Debatten kom vidt omkring, da IBBY holdt fyraftensmøde om køn i moderne børne- og ungdomsbøger. Line Lybecker deltog i panelet, og hun mener, at vi begår en fejl, når vi tænker i køn og ikke i mennesker.

Foto: Kasper Heron Købke

Forfatterne Benni Bødker, Line Lybecker og Annette Herzog samt Vivi Jelstrup, bipolitisk talsperson for LGBT Danmark, deltog i debatten med bibliotekar Betina Falsing som ordstyrer.

Af **LINE LYBECKER**

Til IBBY's paneldebat fremlagde Benni Bødker nogle ret interessante statistikker for sine bøger. Han fortalte, at hans bøger solgte meget bedre, hvis der var en mandlig hovedperson i stedet for en kvindelig, men hvis der var en af hver, klarede den sig ekstra godt. Samtidig viser andre tal, at der er flere piger end drenge, der læser, så hvordan kan Bennis tal hænge sammen? Fordi pigerne læser om drenge, mens drengene ikke læser om piger. Såre simpelt.

Fastlåste kønsroller i YA

Undervejs i debatten, hvor mange af tilhørerne (primært kvinder) også blandede sig, kom det frem, at der var en vis indignation over denne kønsfordeling, men alle var glade for, at de stærke kvinder/piger begynder at fylde mere i børne- og ungdomsbøgerne. Bl.a. blev der talt om *Hunger Games* (Suzanne Collins, 2008-10), hvor hovedpersonen, Katniss, er stærk og revolutionær. Hun slås, og hun skyder med pil og bue, og hun er ikke bange for at kæmpe for sin familie. Og jeg er

helt enig i, at det er vigtigt med den slags karakterer. Katniss sparker røv, og det kan både drenge og piger blive enige om.

Men jeg synes, der mangler noget ... Jeg synes, der mangler drenge, som ikke sparker røv, eller som i hvert fald ikke gør det ved at slås mod aliens eller drager. Hvor er de følsomme drenge? Hvor er teenagedrengen, der spærrer sig inde på værelset for at skrive digte om ulykkelig kærlighed, eller børnehavedrengen, der plukker blomster til sin mor?

Katniss er sej og kan fange både drenge og pigers opmærksomhed og sympati, fordi hun har fået tildelt klassisk maskuline træk. Hun er sej, fordi hun er maskulin. Og så vil jeg mene, at ligestillingen alligevel ikke har sejret. I min optik handler ligestilling om at stille begge parter lige, ikke om at hive den ene op eller ned på den andens niveau. Hvorfor er Katniss kun sej, når hun kan skyde med pil og bue og vinde over drenge? Hvorfor er hun ikke sej, fordi hun kan ... Ja, hvilke seje ting kan kvinder egentlig? I Vesten bliver kvinder forbundet med

madlavning, børnepasning, husholdning ... I andre kulturer er det anderledes.

For mig at se er kønsrollerne i ungdomslitteraturen stadig meget fastlåste, og der er en helt klar favorisering af de klassisk mandlige værdier.

En kærlighedshistorie til drenge

Da jeg skrev min anden bog, *Historien om en dreng*, tænkte jeg den som en drengesbog. Den handler om Thobias, som bliver forelsket i David og skal forholde sig til det. Der er kvindelige bipersoner med, men den handler om to teenagedrenge i en fasttømret drengegruppe, som spiller rollespil. Jeg tænkte, at det selvfølgelig var drenge, der skulle læse den. Faktum er dog, at den nok får flest pigelæsere, ikke mindst fordi det er en kærlighedshistorie – og kærlighed er jo for piger.

Jeg har ladet Thobias tænke over det undervejs i bogen, reflektere over, om han er en tøs, når han går så meget op i, hvad David tænker. Men jeg har haft mandlige testlæsere på, og jeg har fået at vide, at jeg har ramt hovedet på sømmet og beskrevet følelserne og angsten, som den er. Jeg har taget udgangspunkt i mine egne erfaringer, men åbenbart er der ikke langt mellem kvinders og mænds følelser, åbenbart er vi meget ens.

Jeg gjorde et nummer ud af, at Thobias ikke er en tøs, bare fordi han er til mænd – og i øvrigt er han biseksuel og ikke homoseksuel, hvis det virkelig er nødvendigt at sætte ham i en kasse. I skriveprocessen var det interessant for mig at tænke over drengegruppens dynamik, og det var vigtigt for mig at ramme tonen og finde ud af, hvordan det er at springe ud som homoseksuel, når man er en dreng og går på gymnasiet – det er jo okay med to piger, for det er bare sexet.

Køn er en kulturel konstruktion

Min interesse for køn blev måske vakt af arbejdet med *Historien om en dreng*, og da forlaget Calibat spurgte, om jeg ville skrive en bog om en transkønnet pige, sagde jeg hurtigt ja. Jeg har selv et par transpersoner i min nære omgangskreds, så jeg kender til det.

Jeg tænkte selv, at når man er transperson, så vil man gerne være det omvendte af, hvad man er født som. Altså, biologiske mænd vil gerne ændres til kvinder og omvendt. Undervejs i researchen og i mange samtaler med de transpersoner, jeg kender, har jeg dog efterhånden erfaret, at køn er en underlig størrelse. LGBT Danmark (Landsforeningen for Bøsser, Lesbiske, Biseksuelle og Transkønnede) taler om mange køn, og i flere kulturer rundt om i verden arbejder man af forskellige årsager også med mere end blot to køn, som vi gør herhjemme. Mange blander i øvrigt køn og seksualitet sammen og opfatter fx bøsser som særligt feminine og lesbiske som særligt maskuline, men det er der ikke belæg for.

Jeg er blevet opmærksom på, at køn er en kulturel konstruktion, og efter min mening burde den ophæves. Selvfølgelig har køn betydning i forhold til forplantning, men egentlige kønsroller har ingen praktisk betydning i det moderne samfund. Derfor plæderer jeg for at holde op med at tildele kvinder og mænd feminine eller maskuline træk i litteraturen. I stedet, mener jeg, bør vi begynde at tænke i mennesker og ikke i køn.

Derfor dropper drengene bogen

Der er mange børnebøger for drenge, men det er mit indtryk, at der mangler gode, generelle, realistiske ungdomsbøger med mandlige hovedpersoner, for af en eller anden grund antager mange, at drenge kun læser fan-

tasy. Sandheden er, at fantasy ikke henvender sig til et særligt køn eller til en særlig aldersgruppe, ligesom realisme heller ikke gør. Min tanke er, at der mangler realistiske ungdomsbøger til drengene, og at det måske er en forklaring på, at mange drenge holder op med at læse, når de når en vis alder. Derimod findes der mange realistiske titler med kvindelige hovedpersoner.

Jeg tror, at en del af "problemet" er, at bogbranchen er meget kvindepræget. Drengene mangler mænd at afspejle deres læsevaner i. Undersøgelser viser, at mænd og drenge primært læser faglitteratur, men jeg tror ikke, at de værdsætter fiktion mindre, end kvinder gør. Der tales også om, at drenge foretrækker computerspil, film eller lignende visuelle medier, men jeg tror, det er en kulturel ting. Jeg holder selv meget af computerspil, og jeg kender ingen kvinder, som ikke sætter pris på film eller tv-serier. Hvorfor skulle mænd og drenge så være mindre tilbøjelige til at sætte pris på skrevet fiktion? Måske får de bare ikke serveret de rigtige historier.

De kvindelige formidlere

Der er mange kvindelige skolelærere og mange kvindelige bibliotekarer og ikke mindst en overvægt af kvindelige bogbloggere. Kort sagt er størstedelen af de mennesker, der skal formidle litteraturen til de unge, kvinder. Dette i sig selv er måske ikke et problem, men i paneldebatten, syntes jeg, det stod tydeligt, at nogle kvindelige formidlere ikke havde nogen ide om, hvad drenge faktisk er interesserede i at læse, eller at de på forhånd antog, at drengene fx kun vil læse fantasy.

På en del biblioteker er ungdomsbøgerne delt op i hylder "for piger" og "for drenge". Igen læser pigerne måske gerne fra begge hylder, men i et samfund hvor det stadig er så tabubelagt for mænd at være "kvindelige", så kræver det en meget modig dreng at gå hen til pigehylden, og hvis han ikke finder noget af interesse på drengehylden – fx fordi der kun er fantasy, men han ikke er til magi – er der en vis risiko for, at han vil opgive at læse.

Litteraturens rolle

Som tidligere nævnt går jeg ind for mere flydende kønsroller og helst en ophævelse af kønnets betydning i samfundet. Det er muligvis en ekstrem holdning, men jeg tror, at de fleste vil give mig ret i, at det er sundt for alle engang imellem at prøve at sætte sig i en andens sted, og netop det er litteraturen så eminent til at hjælpe os med. Fx kan vi gennem litteraturen få indblik i, hvordan det andet køn tænker – og måske opdage, at det ikke er så pokkers anderledes end os selv. Hvis vi vil have mere ligestilling og gensidig forståelse i samfundet, er vi nødt til at skabe det i litteraturen, og her er børne- og ungdomslitteraturen selvfølgelig særligt vigtig. Børn og

unges læsevaner følger dem videre i livet, og litteraturen er med til at udvide deres horisont og empati.

Jeg har ingen løsning på, hvordan vi bedre skriver bøger til drenge eller bedre formidler bøger til drenge, men jeg tror, at vi skal starte med tænke mindre kønsopdelt. Både drenge og piger er mennesker, og når alt kommer til alt, så er vi ikke så forskellige; piger kan spille fodbold, og drenge kan skrive digte. Hvis vi fokuserer på at skrive om mennesker i stedet for at skrive om piger eller drenge, så tror jeg, at historierne bliver mere spændende at læse – for begge køn. Og hvis formidlerne vil tage udgangspunkt i, hvad den enkelte unge interesserer sig for og kan lide at læse i stedet for at fokusere på vedkommendes køn, så tror jeg, at bøgerne når ud til flere.

Line Lybecker, f. 1987, er forfatter, cand.mag. i dansk, medejer af forlaget Ulven og Uglen, der udgiver fantasy til voksne, medstifter af Håbefulde Unge Forfattere og konstitueret formand for Børne- og Ungdomsgruppen i Dansk Forfatterforening.

Hun er i gang med at skrive sidste bind i en YA-trilogi, der undersøger køn fra mange sider. I *Mere end veninder* (Calibat, 2016) og *Historien om en dreng* (Calibat, 2017) handler det bl.a. om at springe ud som hhv. homoseksuel eller biseksuel, og i den tredje bog, der udkommer i foråret 2018, handler det om at være et andet køn indeni, end det man har udenpå.

Med afsæt i bøgerne holder Line Lybecker foredrag på skoler og efterskoler, hvilket giver anledning til mange gode og åbne diskussioner om køn, sex, lyst og identitet.

Gik du glip af IBBY's fyraftensmøde om køn? Hør det på Børnebogcast: www.facebook.com/ibbydenmark/posts/1584865438203370